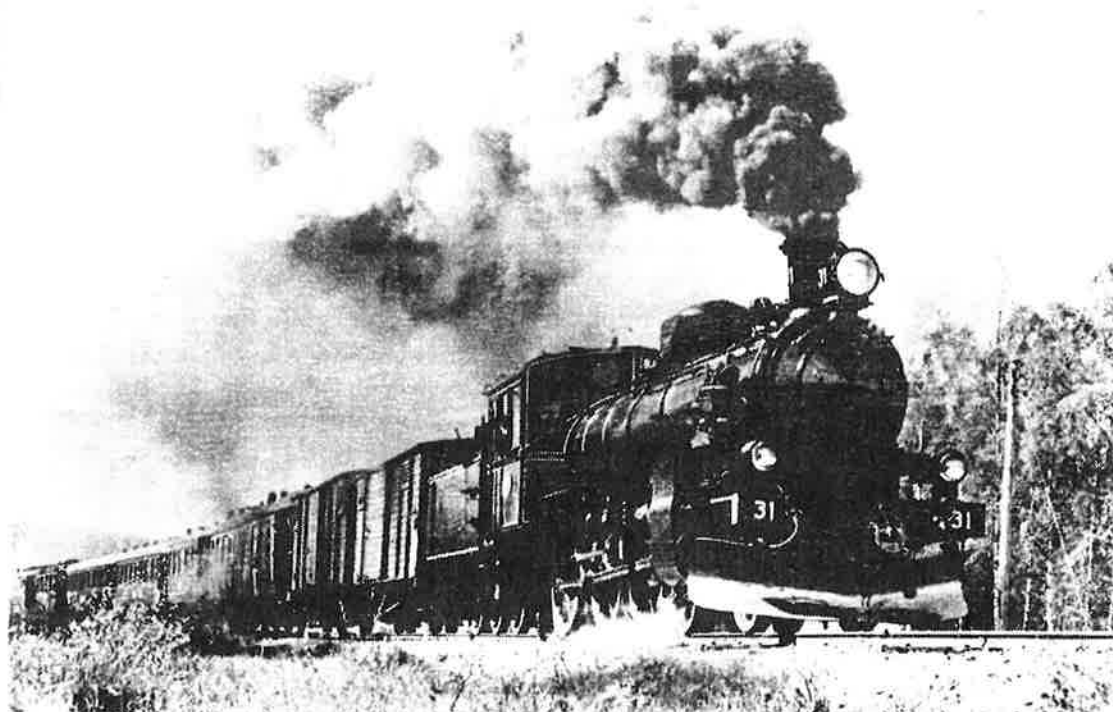

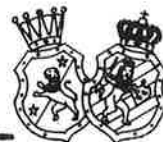
Hjultallrik № 2

19~ ~75

Bergslagens Jernvägssällskap

VGJ 31

Motivet på 1975 års hjultallrik är Västergötland-Göteborgs Järnvägars lok nr 31. Västgötabanan, som järnvägen kallades i vardagslag, sträckte sig från Göteborg upp genom landskapet till Skara och vidare över Mariestad fram till slutpunkten Gårdsjö vid Västra stambanan.

Loken på VGJ var som vid alla andra järnvägar en avspeglning av trafikens storlek. De första maskinerna var klena, men så småningom ökade storleken. Vid Västgötabanans öppnande år 1900, fanns för persontrafiken fyra fyrkopplade tenderlok med en tjänstevikt på 39,2 ton. Loken blev för varje nybeställning större, och vid avslutningen på nyinköpta ånglok 1941 med nr 31 var tjänstevikten uppe i 53,5 ton. Svenska verkstäder kunde inte ge antagliga anbud, varför ordern gick till den tyska firman Henschel & Sohn i Kassel.

31:an gjorde god tjänst på VGJ och övertogs av SJ vid banans förstatligande 1948. Maskinen omnumrerades då till 3110 med beteckningen B4p. Efter ångtrafikens avveckling på västgötasmalspåret överfördes 31:an till Uddevalla-Lelångenbanan som reservlok och för snöröjning. Vid ULB:s nedläggning återfördes loket till sin ursprungsbanas räls för att ställas upp i Skara.

1966 ansåg SJ tiden mogen för skrotning och 31:an sändes till Göteborg för fortsatt färd mot Vislanda. Så långt kom dock aldrig loket. En räddningsaktion utan like i dessa sammanhang startades, och med bl.a. Göteborgspressens hjälp var maskinen på några dagar räddad till Stora Lundby Järnvägsmuseum. Renoveringen av loket gjordes under den följande vintern, och året efter kunde den första bejublade resan efter 31:an göras. Loket drog sedan många tåg på västgötasmalspåret i Stora Lundby Järnvägsmuseums regi.

31:an står numera avställd på museibanan Anten-Gräfsnäs Järnväg. Ny renovering av bl.a. pannan väntar, när tillräckligt med pengar finns för revision. Viss del av behållningen från denna tallrik tillfaller 31:an-fonden. Vill Du veta mer om AGJ, så skriv under adress Anten-Gräfsnäs Järnväg, Anten, 441 00 Alingsås.

Omslagsbilden: VGJ 31 med utfärdståg. (Foto: Anders Jansson.)

BJs

Bakom samlarserien "Hjultallrikar" står Bergslagernas Jernvågssällskap (BJs), en ideell förening i rikets andra stad som verkar för att bevara historiskt intressant järnvägsmateriel. Ändamålet är att renovera lok och vagnar samt att företa resor med dessa. Det brukar bli 3-4 utfärder per år.

Strax efter verksamhetsstarten inköpte medlemmarna f.d. Bergslagsbanans ånglok litt Y3 nr 74, vilket transporterades från Åmål till Göteborg under våren 1973. Omedelbart började renoveringen, som var klar våren 1974. Den första resan efter 74:an gick i september samma år. I en 40-milafärd med Göteborg som utgångspunkt ställdes då kosan mot Kinnekulle. Det var en bejublade resa som samlade omkring 250 resenärer. I mars '75 följde 550 personer med på en rundresa i Sjuhäradsbygden. Det senaste evenemanget var när Dal-Västra Värmlands Järnväg hemsöktes av BJs-tåget i oktober, då i samarbete med NOHABs Ångloksklubb. Deras lok, BJ C3 52, drog tillsammans med 74:an utfärdståget i en dramatisk resa från Mellerud till Årjäng och åter.

Men man sitter inte bara och åker med i BJs' utfärdståg. Restaurangvagn medföljer alltid, där man kan äta lunch och middag med ett flertal rätter på menyn. På senaste resan visades tecknad barnfilm för de yngsta, men "barnens" medelålder visade sig underligt nog vara tämligen hög. Dans till dragspels- och mässingmusik bjöds även de därtill lystna.

BJs' samlingar omfattar f.n. fyra ånglok, varav två är sällskapet egen materiel och två - liksom två personvagnar - är depositioner från Järnvägmuseum i Gävle. Meningen är att depositionerna skall friköpas, för att tillsammans med BJs' övriga materiel - införskaffad genom köp och erhållen som gåvor - så småningom kunna användas i utfärdstågen.

Det hela är en verksamhet som kräver pengar och en hel del frivilligt arbete. Finansieringen sker genom frivilliga bidrag, resor samt försäljning av olika saker, som här av tallrikar, men även vykort, ritningar m.m.

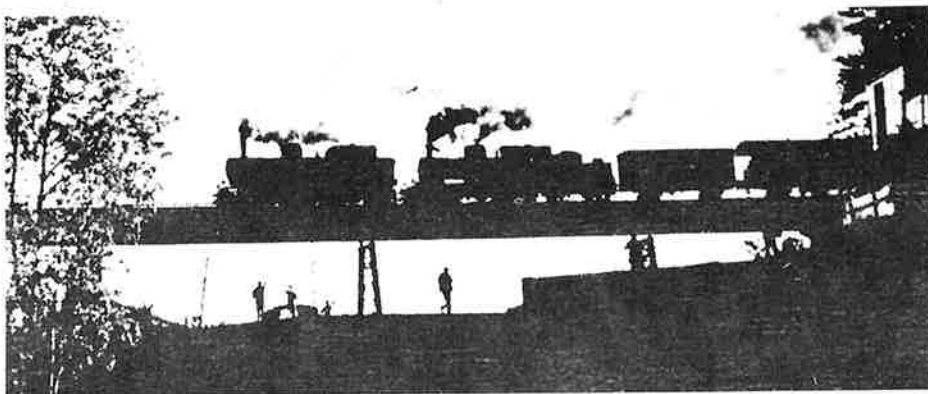
Bergslagernas Jernvågssällskap har nu ungefär 190 medlemmar. Medlemsavgiften är 25 kr/år för enskild person. Familjemedlemskap för två vuxna samt barn är 40 kr/år. Tidningen "Nödbromsen" samt informationsbladet "Bergslagsbanenytt" utsändes till medlemmarna.

Ånglok. Samtliga från f.d. Bergslagernas Järnvägar.

- 36 Motala Verkstad nr 105 år 1890. Sexkopplat godstågslök med tvåaxlig tender. Gåva från Billeruds AB 1974.
67 Motala Verkstad nr 496 år 1914. Åttakopplat godstågslök med treaxlig tender. Deposition från Järnvägmuseum 1975.
74 Motala Verkstad nr 540 år 1915. Sexkopplat tanklok med främre och bakre löpaxel. Inköpt från SJ 1973.
111 Nydqvist & Holm nr 1796 år 1927. Sexkopplat snälltågslök med främre löpboggie och fyraxlig tender. Sveriges snabbaste ånglok. Deposition från Järnvägmuseum genom Göteborgs Industrimuseum 1973.

Motorlok. Slottsbrons Bruk. Tvåaxlig tyskbyggd lokomotor, typ MaK 150, tillv.år 1935. Gåva från Billeruds AB 1975.

Vagnparken utgörs av fem träpersonvagnar, varav en restaurangvagn, två godsfinckor och en öppen godsvagn. De flesta vagnarna behöver renoveras och en del förses med inredning för att kunna användas vid utfärder.

Bilden: 74:an i koppel med 52:an passerar järnvägsbron i Håverud med utfärdståg till Årjäng. (Foto: Alf Bokgren.)

Vill Du veta mer om Bergslagernas Jernvägssällskap så skriv några rader under adress Box 269, 401 24 Göteborg. Du kan också ringa Morgan Claesson 031/172945 (dagtid) eller Christer Nyqvist 031/255377 el. 544929 (kvällstid till kl 22).

1974 års hjultallrik hade 74:an som motiv. 1976 års tallrik utkommer i november med motiv från den nu nedlagda Göteborg-Särö Järnväg. Det blir lok nr 1 eller 2. Dessa båda ånglok var lika dana och byggda av Nohab 1903.

Hjultallrikarnas upplagor: 1974: 800 st, 1975: 1000 st.